

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **T. H.**, proti žalovanému: **Úřad pro ochranu osobních údajů**, se sídlem Pplk. Sochora 27, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí předsedy žalovaného ze dne 23. 4. 2008, zn. PRÁV-1589/08-5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2009, čj. 9 Ca 248/2008 - 64,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] Žalobce podal žalovanému návrh na zahájení řízení dle § 21 odst. 3 a 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, s Policií ČR nebo Ministerstvem vnitra a podnět na zahájení řízení dle § 45 zákona o ochraně osobních údajů a dle § 17e zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech. Žalovaný vyhodnotil přípis žalobce jako dvě samostatná podání, která vyřídil odděleně. Podnět na zahájení řízení dle § 45 zákona o ochraně osobních údajů a dle § 17e zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech neshledal opodstatněným, řízení z moci úřední nezahájil a tuto skutečnost sdělil žalobci přípisem ze dne 5. 12. 2007. Návrh na zahájení řízení dle § 21 odst. 3 a 4 zákona o ochraně osobních údajů žalovaný usnesením odložil dle § 43 odst. 1 písm. b) správního řádu, neboť k vyřízení návrhu není věcně příslušný žádný orgán. Proti tomuto usnesení podal žalobce rozklad, který však předseda žalovaného v záhlaví označeným rozhodnutím zamítl.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí předsedy žalovaného žalobou u Městského soudu v Praze, ten ji ovšem usnesením ze dne 19. 9. 2008, čj. 9 Ca 248/2008 - 32, odmítl. Proti tomuto usnesení podal žalobce kasační stížnost a současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Oba návrhy byly zamítnuty usnesením městského soudu ze dne 20. 2. 2009, čj. 9 Ca 248/2008 - 64. Městský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že žalobce nedoložil hodnověrným způsobem, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku z podané kasační stížnosti ve výši 3000 Kč. Městský soud nepochybuje o tom, že žalobce plní vyživovací povinnost ke své nezletilé dceři, pečuje o dvě nezletilé děti své družky, hradí náklady nevyhnutelně spojené s provozem nemovitostí, dále náklady spojené s běžným provozem domácnosti a motorového vozidla a přitom ještě zamýšlí uzavřít s bankou hypoteční smlouvu, ze které hodlá splatit svůj dluh vůči věřiteli, jenž mu půjčil částku 2 300 000 Kč na pořízení nemovitosti. Soud považuje za nemožné, aby při současných cenách hradil všechny tyto náklady ze svého jediného přiznaného příjmu, který činí 11 700 Kč měsíčně. Žalobce tedy musí mít i jiné zdroje příjmů, které však soudu zamlčel. Městský soud dospěl k závěru, že žalobce věrohodným způsobem neprokázal své majetkové a výdělkové poměry, a tudíž nesplnil zákonné předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je rozhodné pro posouzení návrhu na ustanovení advokáta, proto soud zamítl i tento návrh.

II.

Stručné shrnutí argumentů obsažených v kasační stížnosti

[3] Proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost. Uvedl, že ji podává z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. (nesprávné posouzení právní otázky, nepřezkoumatelnost pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů) a dále dle § 104 odst. 2 s. ř. s. *a contrario*, jelikož v rozhodnutí schází důvody.

[4] Stěžovatel namítá, že jestliže městský soud tvrdí, že měl stěžovatel příjmy i z jiných zdrojů, zpochybňuje tím pravomocný platební výměr Finančního úřadu pro Prahu 5 na daň z příjmů za rok 2007. Soud nepřihlédl ke dvěma skutečnostem, a to dlouhodobému chronickému plicnímu onemocnění stěžovatele a péči o dvě nezletilé děti jeho družky, na které jejich otec dlouhodobě nehradí výživné. Soud taktéž nevzal na vědomí, že stěžovatel žije v domácnosti s družkou, která má též vlastní příjem, o němž se však v potvrzení nezmínil, neboť tyto údaje v něm nebyly předtištěny. Městský soud hodnotil zjištěný skutkový stav nikoliv volně, nýbrž svévolně. Z čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR a čl. 1 Listiny základních práv a svobod vyplývá princip důvěry v právo, předvídatelnost soudních rozhodnutí a princip rovnosti, tedy i právo na to, aby soudy ve skutkově a právně obdobných věcech rozhodovaly shodně a nikoliv odlišně. Na podporu svých argumentů cituje stěžovatel pasáže z nálezů Ústavního soudu ze dne 9. 7. 1998, sp. zn. III. ÚS 268/98 (správně III. ÚS 206/98 – *pozn. NSS*), ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04, a ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05. Taktéž v rozsudku ze dne 12. 8. 2004, čj. 2 Afs 47/2004 - 83, shledal NSS jako protiústavní situaci, kdy stejné senáty krajského soudu posuzují procesně srovnatelné případy procesně odlišně. Stěžovatel na základě obsáhlé argumentace zdůrazňuje, že byl ve dvou jiných věcech vedených před městským soudem osvobozen od soudních poplatků, resp. byl mu ustanoven zástupce z řad advokátů. Jedná se o usnesení ze dne 19. 12. 2007, čj. 4 Ca 7/2007 - 24, a usnesení ze dne 12. 6. 2008, čj. 7 Ca 2/2003 - 166. Ačkoliv tato rozhodnutí vydaly jiné senáty městského soudu, vycházely ze stejných poměrů a údajů o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Rozdílné rozhodování o osvobození od soudních poplatků na základě stejných údajů představuje

libovůli v rozhodování a porušení principu rovnosti v právech. Stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

[5] Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nebylo vyžádáno, neboť se jedná o věc týkající se výlučně a osobně stěžovatele.

III.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí městského soudu [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., **III.A**], posléze posouzením právní otázky, zda stěžovatel splňuje podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., **III.B**].

[8] Ačkoliv stěžovatel formálně uvedl, že napadá usnesení městského soudu též z důvodu nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost, neformuloval v tomto smyslu v kasační stížnosti ani jejím doplnění žádnou konkrétní námitku. Kasační stížnost nelze formálně opřít o § 104 odst. 2 s. ř. s., neboť toto ustanovení neupravuje důvody podání kasační stížnosti, nýbrž stanoví, kdy je stížnost nepřijatelná. Jestliže se stěžovatel domnívá, že usnesení městského soudu není odůvodněno, jedná se o námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

III.A

Tvrzená nepřezkoumatelnost rozhodnutí městského soudu

[9] K otázce nepřezkoumatelnosti rozhodnutí soudu pro nedostatek důvodů se zdejší soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003 - 75 (publ. pod č. 133/2004 Sb. NSS, všechna zde cit. rozhodnutí NSS jsou přístupná na www.nssoud.cz): „*Nedostatkem důvodů pak nelze rozumět dílčí nedostatky odůvodnění soudního rozhodnutí, ale pouze nedostatek důvodů skutkových. Skutkovými důvody, pro jejichž nedostatek je možno rozhodnutí soudu zrušit pro nepřezkoumatelnost, budou takové vady skutkových zjištění, která utvářejí rozhodovací důvody, typicky tedy tam, kde soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem anebo tam, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.*“ Za nepřezkoumatelné se považuje též rozhodnutí, v němž se soud nevypořádá se všemi uplatněnými žalobními body (např. rozsudek NSS ze dne 8. 4. 2004, čj. 4 Azs 27/2004 - 74). Jelikož předmětem usnesení, které bylo napadeno touto kasační stížností, není přezkum správního rozhodnutí, nýbrž posouzení podmínek pro osvobození od soudních poplatků, nelze hovořit o pominutí žalobních bodů ze strany městského soudu, nýbrž o nezohlednění všech skutečností uváděných stěžovatelem.

[10] Stěžovatel vytýká městskému soudu, že nijak nehodnotil dvě skutečnosti, které uvedl, a to svůj nepříznivý zdravotní stav a péči o dvě děti své družky, na něž jejich otec dlouhodobě neplatí výživné. Nejvyšší správní soud ve spise ověřil, že stěžovatel uvedl tyto dvě skutečnosti v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech v bodě X. – jiné skutečnosti (č. l. 42). Městský soud v napadeném usnesení přihlédl k tomu, že stěžovatel pečuje o dvě nezletilé děti své družky (s. 2, odst. 3, řádek 4-5). Stěžovatel se tedy v tomto bodě mýlí. Nicméně je pravda, že se městský soud nikterak nevyjádřil k nepříznivému zdravotnímu stavu stěžovatele.

[11] Pro posouzení námitky nepřezkoumatelnosti je nezbytné vyjít z důvodů, pro něž městský soud neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků a neustanovil mu zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti. Rozhodnutí městského soudu není postaveno na závěru, že by stěžovatel měl dostatek prostředků, a nejsou tudíž u něj dány důvody pro osvobození od soudních poplatků. Městský soud pouze dospěl k závěru, že stěžovatel věrohodným způsobem nedoložil své majetkové a výdělkové poměry. Městský soud tento svůj závěr srozumitelně a logicky odůvodnil. Nejvyšší správní soud připomíná, že i v případě žádosti o osvobození od soudních poplatků stíhá stěžovatele břemeno tvrzení a důkazní, které nelze naplnit uváděním nevěrohodných tvrzení, resp. zamlčením některých dalších významných skutečností. Z tohoto pohledu je naprosto nerozhodné, jestli je zdravotní stav stěžovatele neuspokojivý, resp. zda se stěžovatel léčí s určitou chorobou. Skutečnost, že městský soud se nikterak nevyjádřil ke zdravotnímu stavu stěžovatele, je pouze dílčím nedostatkem odůvodnění, který nezakládá nepřezkoumatelnost rozhodnutí. V situaci, kdy městský soud nevyhověl návrhu na osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta z důvodu nevěrohodnosti, resp. neúplnosti tvrzení stěžovatele, nehraje nepříznivý zdravotní stav žádnou roli při posuzování žádosti stěžovatele. Tato námitka je tedy nedůvodná.

[12] Nejvyšší správní soud podotýká, že svým rozsudkem ze dne 22. 7. 2009, čj. 4 As 18/2009 - 132 zrušil usnesení městského soudu čj. 8 Ca 335/2005 - 111 o neosvobození od soudních poplatků, které se týká jiné stěžovatelovy věci. NSS posoudil usnesení městského soudu jako nepřezkoumatelné, jelikož z odůvodnění nelze zjistit, zda soud přihlédl k nepříznivému zdravotnímu stavu stěžovatele, péči o dvě nezletilé děti jeho družky a skutečnost, že kvůli administrativním pochybením v exekučním řízení nemůže získat hypotéku. Ačkoliv se mohou obě usnesení městského soudu (čj. 8 Ca 335/2005 - 111 a čj. 9 Ca 248/2008 - 64) jevit, pokud jde o pomnutí zhodnocení nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele, jako podobná, jedná se pouze o zdání. Obě jsou totiž postavena na naprosto odlišné logice, což také opodstatňuje odlišný závěr Nejvyššího správního soudu v nyní projednávané věci (k ústavnímu požadavku konzistence judikatury městského soudu srov. níže, část **III.B**). Na straně jedné v usnesení čj. 8 Ca 335/2005 - 111 městský soud uvedl, že srovnal finanční situaci stěžovatele s výší soudního poplatku a dospěl k závěru, že stěžovatel vzhledem ke svým majetkovým poměrům nespĺňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Naproti tomu v této věci (usnesení čj. 9 Ca 248/2008 - 64) městský soud nevyhověl žádosti o osvobození od soudních poplatků z toho důvodu, že tvrzení stěžovatele posoudil jako nevěrohodná a evidentně neúplná. Soud nečinil závěr, že zjištěná majetková situace stěžovatele vylučuje naplnění podmínek osvobození od soudních poplatků. Zatímco tedy v prvním případě přistoupil městský soud k meritornímu posouzení splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, v druhém případě je stěžovateli nepříznivé rozhodnutí nutno chápat jako procesní sankci reagující na jeho evidentně neúplná a nevěrohodná tvrzení. Opomenutí zhodnotit nepříznivý zdravotní stav stěžovatele mohlo zatížit nepřezkoumatelností pouze rozhodnutí městského soudu, které je opřeno o meritorní hodnocení majetkových poměrů stěžovatele, nikoliv rozhodnutí, jež není založeno na hodnocení majetkových poměrů, nýbrž sankcionuje neunesení břemene tvrzení a důkazního (viz bod [11] shora).

[13] K uvedenému lze ještě doplnit, že obecně krajský soud jistě musí vzít v potaz zvýšené náklady vyplývající ze zdravotních potíží a jejich léčení. Příkladem budiž rozsudek ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008 - 34, kterým bylo zrušeno jako nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů usnesení Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků. Jakkoliv v oné věci ze soudu předložených důkazů vyplývalo jen to, že žadatelka o osvobození od soudních poplatků je v pravidelné péči lékaře, aniž by z nich jakkoli vyplývala částka, již je nucena za léčení hradit, není možné tuto skutečnost

dle názoru NSS „*zcela ignorovat, jak to učinil krajský soud.*“ V dané věci totiž mohly hrát značnou roli též tzv. regulační poplatky ve zdravotnictví spojené s léčbou žadatelky. „*Krajský soud proto pochybil, pokud se v napadeném usnesení ke stěžovatelským výdajům na zdravotní péči vůbec nevyjádřil. Pokud však z těchto předložených důkazů nebylo možné dostatečně posoudit stěžovatelské majetkové a sociální poměry a ověřit si její tvrzení, měl ji soud poučit v tom smyslu, jakým způsobem může svá tvrzení prokázat, aby v řízení neutrpěla újmu.*“ (bod 14 a násl. cit. rozsudku). Ovšem i v případě řešení před zdejším soudem pod sp. zn. 1 As 63/2008 krajský soud hodnotil majetkovou situaci žadatelky meritorně, když se sice pokusil komplexně hodnotit její majetkové poměry, zůstal však nepřipustně pasivní co do zjištění důvodů pro své rozhodnutí (srov. body 2, 3 a 15 cit. rozsudku). Naproti tomu v právě řešeném případě městský soud v žádném případě nebyl pasivní, nevzal bez dalšího za relevantní toliko data uváděná v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, ale naopak vyzval stěžovatele k poskytnutí dalších informací a podkladů (viz výzva městského soudu ze dne 23. 12. 2008, čj. 9 Ca 248/2008 - 48). Teprve z informací získaných na základě této výzvy městský soud vyvodil svůj přehledně a srozumitelně vyjádřený závěr. Nazíráno perspektivou závěru městského soudu by zjišťování dalších informací ohledně zdravotního stavu stěžovatele bylo v každém případě irelevantní.

[14] Lze tedy uzavřít, že závěr krajského soudu, podle něhož jsou tvrzení uváděná stěžovatelem nedůvěryhodná a neúplná, přičemž pokud on sám je subjektivně „*přesvědčen o tom, že je schopen splácet bance pravidelné splátky hypotéky [ve výši 2 300 000 Kč], nemohou být jeho majetkové poměry natolik nepříznivé, aby mu znemožňovaly úhradu soudního poplatku [ve výši 3000 Kč]*“, je plně přezkoumatelný, a je založen na důvodech, které městský soud srozumitelně v odůvodnění svého rozhodnutí předkládá. Tato kasační námitka je proto nedůvodná.

III.B

Posouzení právní otázky

III.B.1

Otázka konzistence rozhodování městského soudu ve vztahu ke stěžovateli

[15] Dle § 36 odst. 3 s. ř. s. osvobodí soud od soudních poplatků účastníka řízení, který doloží, že nemá dostatečné prostředky. Stěžovatel argumentuje v kasační stížnosti obsáhle tím, že byl Městským soudem v Praze již dvakrát osvobozen od soudních poplatků a že by se mělo ve stejných případech rozhodovat stejně. Městský soud podle stěžovatele postupuje v různých případech zcela libovolně.

[16] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 14. 1. 2009, čj. 4 As 63/2008 - 105, uvedl, že „*[p]ředpoklady pro osvobození od soudního poplatku je vždy třeba posoudit zcela konkrétně s ohledem na okolnosti existující v době vyměřování soudního poplatku.*“ Z rozsudku ze dne 2. 10. 2007, čj. 3 Ans 4/2006 - 28, plyne, že „*[s]amotná skutečnost, že v jiné věci jiný senát žalobci přiznal osvobození od soudního poplatku, nezpůsobuje nezákonnost rozhodnutí v projednávané věci, neboť záleží zejména na výši poplatku a na době jeho vyměření resp. okolnostech existujících v době tohoto vyměření*“ (podobně též rozsudek vyneseny v jiné stěžovatelově věci pod čj. 4 As 18/2009 - 132, cit. v bodě [12] shora).

[17] Limitem právních názorů právě citovaných je ovšem ústavně zakotvený zákaz svévolného a překvapivého rozhodování. Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s judikaturou Ústavního soudu a NSS, kterou cituje stěžovatel v kasační stížnosti, ze které vyplývá s odkazem na princip

rovnosti v právech požadavek, aby soudy rozhodovaly ve stejných případech stejně. Právě tento požadavek by měl směřovat k vyloučení svévole při rozhodování.

[18] Ústavní soud v nálezu ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04, uvedl, že ke znakům právního státu neoddělitelně patří princip právní jistoty a z něj plynoucí princip ochrany oprávněné důvěry v právo, „*kteřý jako stěžejní znak a předpoklad právního státu v sobě implikuje především efektivní ochranu práv všech právních subjektů ve stejných případech shodným způsobem a předvídatelnost postupu státu a jeho orgánů. Z postulátu oprávněné důvěry v daný právní řád a totožný postup orgánů veřejné moci ve skutkové a právně identických kauzách, kdy subjekty práv oprávněně očekávají, že v této důvěře nebudou zklamány, nerypává sice kategorická neměnnost výkladu či aplikace práva, nýbrž ten požadavek, aby tato změna byla s ohledem na konkrétní okolnosti, jako je kupř. objektivní vývoj společenských podmínek dotýkající se daných skutkových situací [...], předvídatelná, nebo případně nepředvídatelná změna výkladu v době jejího uskutečnění byla transparentně odůvodněna a opírala se o akceptovatelné racionální a objektivní důvody, které přirozeně reagují i na právní vývoje předtím v rozhodovací praxi stran té které právní otázky uplatňované [...]. Pouze takto transparentně vyložené myšlenkové operace, odůvodňující divergentní postup nezávislého soudu, resp. soudce, vylučují, v rámci lidsky dostupných možností, libovůli při aplikaci práva*“ (Sb. n. u., sv. 36, č. 16, s. 173, na s. 181, zvýraznění doplněno).

[19] Obdobně judikuje též Nejvyšší správní soud, srov. k tomu např. stěžovatelem cit. rozsudek NSS ze dne 12. 8. 2004, čj. 2 Afs 47/2004 - 83, publ. též pod č. 398/2004 Sb. NSS, podle jehož právní věty č. II. „*[p]okud stejný senát krajského soudu posuzuje procesně zcela srovnatelné případy procesně odlišně, a to bez jakéhokoli odůvodnění, dopouští se tím jurisdikční libovůle odporující základnímu principu materiálního právního státu, kterým je předvídatelnost rozhodování státních orgánů a s ním související princip právní jistoty, mající v konečném důsledku dopady i na princip rovnosti účastníků soudního řízení. Změna přístupu při hodnocení procesních pravidel bez výslovného zásahu provedeného legislativní formou nebo bez využití mechanismů sjednocování judikatury prostřednictvím soudů vyšší instance a současně bez racionálně podloženého a přesvědčivého odůvodnění je proto ústavně nežádoucí*“ (zvýraznění doplněno).

[20] Z uvedeného plyne, že zásadu stejného rozhodování stejných věcí téhož žalobce týmž soudem nelze vykládat absolutisticky. Na jedné straně stojí ústavní imperativ zákazu svévole v rozhodovací praxi a ústavním pořádkem chráněná důvěra adresáta rozhodnutí v to, že k němu bude soud přistupovat ve svých budoucích rozhodnutích konzistentně s tím, jak o něm rozhodoval v minulosti. Naproti tomu stojí v první řadě možná změna relevantních skutkových okolností, rozhodných pro aplikaci právní normy, která opodstatní rozhodnutí odlišné od rozhodnutí předchozího. Právě v případě posuzování žádostí o osvobození od soudních poplatků půjde pravidelně o rozhodování velmi citlivé na měnící se skutková východiska předložená žadatelem soudu. V neposlední řadě však není možno pominout ani esenciální předpoklad soudcovského rozhodování, totiž snahu každého jednotlivého soudce o nalezení správného výkladu práva. Na úrovni Nejvyššího správního soudu je event. změna právního názoru podmíněna požadavkem předložit právní otázku rozšířenému senátu (§ 17 s. ř. s.). Na úrovni soudů krajských takovýto požadavek chybí, což je ovšem zcela přiměřené povaze rozhodování těchto soudů. V takovémto případě je však nutné klást na rozhodnutí, které je svým právním názorem odlišné od rozhodnutí předchozích, zvýšené nároky na jeho odůvodnění. Na soudu tak leží požadavek snést dostatečné a přesvědčivé argumenty pro správnost jeho právního názoru. Toliko tímto transparentním postupem bude ochráněna důvěra adresáta rozhodnutí v právo a vyloučena svévole rozhodovací praxe. Závěr spočívající v nemožnosti změny právního názoru ve vztahu k témuž účastníkovi (právě k tomu pravděpodobně směřuje argumentace stěžovatele) by v podstatě znamenal naprostou rigiditu interpretace práva, rigiditu založenou čistě mechanicky na nejstarším

rozhodnutí, a to bez ohledu na tam obsažený eventuálně nesprávný výklad práva nebo nesprávné hodnocení faktů.

[21] Nejvyšší správní soud proto musel nejprve uvážit, zda rozhodnutí městského soudu čj. 7 Ca 2/2003 - 166, 4 Ca 7/2007 - 24 a 9 Ca 248/2008 - 64 vycházelo ze stejných skutkových okolností. Za tímto účelem si vyžádal u městského soudu předložení soudních spisů sp. zn. 7 Ca 2/2003 a sp. zn. 4 Ca 7/2007.

[22] Ze spisu Městského soudu v Praze sp. zn. 7 Ca 2/2003 zjistil soud tyto skutečnosti. Stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků dne 2. 1. 2003. V potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, které je datováno dnem 18. 3. 2003, uvedl, že podniká v oboru obstaravatelské služby v administrativně obchodních záležitostech. Výši svých příjmů doložil platebním výměrem na daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2000, kterým mu byl stanoven základ daně ve výši 46 000 Kč. Žádné další příjmy ani majetek stěžovatel neuvedl, stejně jako závazky. Doplnil, že dům jeho otce, kde stěžovatel bydlí, byl poškozen povodní v roce 2002, při které bylo zničeno veškeré bytové zařízení a osobní věci. Oprava domu, který byl ještě na počátku roku 2003 neobyvatelný, si vyžádá nemalé náklady. Dále stěžovatel předložil ještě jedno potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, které je datováno dnem 30. 7. 2003. V něm navíc oproti předchozímu potvrzení uvedl základ daně za rok 2002, který činil 69 214 Kč (příjem po zdanění 65 548 Kč), a dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Stěžovatel byl osvobozen od soudních poplatků až usnesením ze dne 31. 10. 2007, čj. 7 Ca 2/2003 - 143. Předchozí rozhodnutí o návrhu byla opakovaně zrušena Nejvyšším správním soudem, který městskému soudu vytkl, že zamítnutí návrhu opřel o neúspěšnost kasační stížnosti, čímž nepřipustně presumoval rozhodnutí NSS. V usnesení ze dne 31. 10. 2007 uvedl městský soud k osvobození stěžovatele od soudních poplatků pouze toto: „*Žalobci pak bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, jehož se domáhal podáním ze dne 2. 1. 2003.*“ V řízení o kasační stížnosti proti tomuto usnesení byla stěžovateli ustanovena zástupkyně z řad advokátů, a to usnesením ze dne 12. 6. 2008, čj. 7 Ca 2/2003 - 166. Toto usnesení neobsahuje v souladu s § 55 odst. 4 s. ř. s. odůvodnění.

[23] Ve spisu Městského soudu v Praze sp. zn. 4 Ca 7/2007 je založeno potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech stěžovatele datované dnem 8. 11. 2007. Stěžovatel v něm uvedl, že jeho příjem ze závislé činnosti (skladník a údržbář) činil za rok 2006 částku 140 264 Kč hrubého, vedle toho měl příjem z pronájmu ve výši 35 000 Kč ročně. Mezi majetek vyšší hodnoty zařadil nehodou poškozený automobil BMW 530 (rok výroby 1994) a dům určený k rodinné rekreaci včetně pozemků v obci Hlásná Třebáň. Jako své závazky uvedl vyživovací povinnost k dceři B., která s ním žije ve společné domácnosti, a dluh na koupi nemovitosti ve výši 2 300 000 Kč vůči panu Š. Dodal, že nemůže v bance získat hypoteční úvěr, kterým by splatil svůj dluh vůči panu Š., neboť v katastru nemovitostí jsou neoprávněně evidovány dvě exekuce. Městský soud v Praze osvobodil stěžovatele od soudních poplatků usnesením ze dne 19. 12. 2007, čj. 4 Ca 7/2007 - 24. Toto usnesení neobsahuje v souladu s § 55 odst. 4 s. ř. s. odůvodnění.

[24] V nyní projednávaném případě uvedl stěžovatel v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 3. 12. 2008, že jeho průměrný čistý příjem ze závislé činnosti (skladník a údržbář) za III. čtvrtletí roku 2008 činil 11 713 Kč. Základ daně z příjmu fyzických osob za zdaňovací období roku 2007 činil 136 975 Kč. Jiné příjmy nemá. Vlastní rodinný dům s pozemky v obci Hlásná Třebáň a automobil zn. Chrysler Voyager (rok výroby 1994). Dále má vyživovací povinnost k nezletilé dceři B., která s ním žije ve společné domácnosti, a dluh ve výši 2 300 000 Kč vůči panu Š. Tyto peníze použil na koupi rodinného domu. Na dotaz soudu uvedl, že půjčku od pana Š. zatím nesplácí, k tomu použije hypoteční úvěr, který má v úmyslu si vzít.

Dosud si jej však nemohl vyřídit, neboť v katastru nemovitostí je stále protiprávně evidován údaj o probíhající exekuci. V neposlední řadě stěžovatel poukázal na svůj dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a péči o dvě nezletilé děti své družky, na něž jejich otec neplatí výživné.

[25] Nejvyšší správní soud po porovnání spisů městského soudu sp. zn. 7 Ca 2/2003 a 9 Ca 248/2008 dospěl k závěru, že se nejedná o skutkové stránce o stejné věci. Pokud jde o věc sp. zn. 7 Ca 2/2003, ačkoliv soud rozhodl o osvobození od soudních poplatků dne 31. 10. 2007, vycházel ze skutečností, které stěžovatel sdělil soudu na počátku roku 2003. Nejvyšší správní soud nemíní posuzovat správnost takového postupu městského soudu. Rozhodující je, že městský soud vycházel ze skutečnosti, že stěžovatel byl osobou samostatně výdělečně činnou, základ daně za rok 2000 činil pouze 46 000 Kč a za rok 2002 částku ve výši 69 214 Kč. Stěžovatel nevlastnil žádnou nemovitost ani automobil, nevyžíval žádnou osobu, neuvedl žádný dluh. K tomu byl dům jeho otce, kde bydlel stěžovatel, postižen povodní, která zničila veškeré vybavení domácnosti a osobní věci. V nyní projednávané věci, v níž měl městský soud k dispozici informace z konce roku 2008 (rozdíl tedy činí téměř 6 let), však stěžovatel doložil, že jeho průměrný čistý měsíční příjem ze závislé činnosti činil 11 713 Kč, základ daně za rok 2007 byl 136 975 Kč, tedy dvojnásobek oproti roku 2002. Nadto stěžovatel v průběhu let nabyl rodinný dům s pozemky a starší automobil. Na druhou stranu si sjednal půjčku ve výši 2 300 000 Kč, kterou ovšem ještě nezačal splácet, má vyživovací povinnost k nezletilé dceři a pečuje o další dvě nezletilé děti své družky. Zároveň došlo ke zhoršení zdravotního stavu stěžovatele, ovšem pominuly náklady na opravu zaplaveného domu jeho otce. Je tedy naprosto zřejmé, že došlo k značnému nárůstu příjmů stěžovatele, též ke zvětšení jeho majetku, což je však částečně kompenzováno zadlužením. Ke změně došlo rovněž v osobním životě stěžovatele, žije s družkou, spolu pečují o tři děti, přičemž k jednomu z nich má vyživovací povinnost.

[26] Naplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je potřeba posoudit vždy přísně individuálně v závislosti na konkrétních okolnostech a časovém okamžiku. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že skutečnosti rozhodné pro osvobození od soudních poplatků se ve věci sp. zn. 7 Ca 2/2003 a 9 Ca 248/2008 podstatným způsobem liší, dělí je velké časové rozpětí (blíže viz bod [25] shora). Argument stěžovatele, že byla porušena zásada, podle níž ve stejných případech je nezbytné rozhodovat stejně, proto ve vztahu těchto dvou případů nemůže obstát. Nešlo totiž vůbec o stejné případy.

[27] Skutkové okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků ve věci sp. zn. 4 Ca 7/2007 a 9 Ca 248/2008 si jsou podobné mnohem více. V první řadě časová vzdálenost údajů, z nichž městský soud v těchto věcech vycházel, činí pouze jeden rok. Taktéž příjem stěžovatele za rok 2006 (ze závislé činnosti a pronájmu) zhruba odpovídá příjmu dosaženému stěžovatelem za rok 2007 a III. čtvrtletí roku 2008. Stěžovatel v obou případech uvedl, že vlastní starší automobil (byť vždy jiné značky) a rodinný dům s pozemky. Taktéž již měl vyživovací povinnost k nezletilé dceři a půjčku ve výši 2 300 000 Kč. Ve věci sp. zn. 9 Ca 248/2008 navíc uvedl, že pečuje o další dvě nezletilé děti své družky a že jeho zdravotní stav je dlouhodobě nepříznivý.

[28] Přesto ani v tomto případě neshledal Nejvyšší správní soud porušení principu rovnosti v právech a zákazu svévole, jak je vyložen ve stěžovatelem citovaných nálezech Ústavního soudu a rozsudku NSS (viz body [18] a [19] shora). Soud poukazuje na tu část odůvodnění nálezu sp. zn. III. ÚS 252/04, v níž se hovoří o zákazu rozhodovat ve stejných případech odlišně jako o záruce proti svévoli (libovůli) při rozhodování soudu. Rozhodnutí městského soudu, které je předmětem této kasační stížnosti, však nelze hodnotit jako výraz svévole. Krajský soud je oprávněn odchýlit se od právního názoru vyjádřeného v jiném svém rozhodnutí,

pakliže svoje stanovisko podrobně zdůvodní a opře o řádně zjištěné skutečnosti (podrobně viz bod [20] shora). V daném případě zde stojí proti sobě usnesení Městského soudu v Praze čj. 4 Ca 7/2007 - 24, které v souladu se zákonem neobsahuje odůvodnění, a nelze tedy zjistit, jak soud hodnotil rozhodné skutečnosti, a usnesení téhož soudu čj. 9 Ca 248/2008 - 64. To je podrobně odůvodněno, založeno na logické úvaze, která vychází z obsahu soudního spisu a z tvrzení stěžovatele.

[29] Napadené usnesení městského soudu nestojí na závěru, že stěžovatel má dostatečné prostředky na úhradu soudních poplatků. Městský soud totiž neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků proto, že ten uvedl neúplná, nevěrohodná tvrzení ohledně svých osobních, majetkových a výdělkových poměrů. Nehodnotil tedy, zda poměry na straně stěžovatele odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Právě v rozhodovacích důvodech se od sebe liší rozhodnutí ve věci sp. zn. 9 Ca 248/2008, na straně jedné, a rozhodnutí ve věcech sp. zn. 7 Ca 2/2003 a 4 Ca 7/2007 na straně druhé. Podrobné a přesvědčivé odůvodnění napadeného rozhodnutí sp. zn. 9 Ca 248/2008 plně ospravedlňuje odlišné závěry, k nimž městský soud došel. Rovnost v právech ani princip předvídatelnosti soudních rozhodnutí tak porušeny nebyly. Soud shora obsažně odůvodnil premisu, podle níž se krajský soud může odchýlit od právního hodnocení jiného případu téhož žalobce. Podmínkou takového odchýlení je argumentační břemeno, které leží na pozdějším odůvodnění z důvodu zamezení svévolného rozhodování (blíže viz bod [20] shora). Představa stěžovatele, že předchozí rozhodování vůči témuž žalobci musí být v každém jednotlivém případě vždy zachováno, je ostatně o to absurdnější v situaci, kdy předchozí rozhodnutí krajského soudu nebylo v souladu se zákonem vůbec odůvodněno.

[30] Protože krajský soud splnil požadavek snést dostatečné a přesvědčivé argumenty pro správnost svého právního názoru, nelze na jeho rozhodnutí nahlížet jako na svévolné. Kasační námitka proto není důvodná.

III.B.2

Otázka správnosti závěru, podle něhož jsou stěžovatelova tvrzení nevěrohodná

[31] Nejvyšší správní soud se následně musí vypořádat s otázkou, zda závěr městského soudu, že stěžovatelova tvrzení jsou nevěrohodná, je správný. Je vhodné připomenout, že předpokladem úspěchu žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů je řádné splnění povinnosti tvrzení a důkazní. Ke splnění této povinnosti byl stěžovatel vyzván městským soudem přípisem ze dne 10. 11. 2008, čj. 9 Ca 248/2008 - 37, a dále přípisem ze dne 23. 12. 2008, čj. 9 Ca 248/2008 - 48. Stěžovatel uvedl do potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech údaje týkající se svých příjmů a svého majetku a mezi závazky vyživovací povinnost ke své dceři a péči o další dvě nezletilé děti své družky. S úvahou městského soudu, že stěžovatel musí mít ke krytí svých životních nákladů a plánů v blízké budoucnosti i jiné příjmy, než které soudu přiznal, se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. Ostatně sám stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že náklady hradí spolu se svojí družkou, s níž žije ve společné domácnosti a která má vlastní příjem.

[32] Stěžovatel má nepochybně pravdu, že potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech obsahuje část VIII. o výdělkových a majetkových poměrech manžela, s nímž žadatel o osvobození od soudních poplatků žije ve společné domácnosti. Družka není v právním slova smyslu manželkou. Mezi druhem a družkou nevzniká zákonné majetkové společenství, majetek nabývají buď do výlučného vlastnictví, nebo podílového spoluvlastnictví. Z toho důvodu nelze příjem a majetek družky považovat za majetkovou masu stěžovatele, jak by tomu bylo

zpravidla v případě manželky. Nicméně jak vyplývá z vyjádření stěžovatele, žije se svojí družkou ve společné domácnosti, vychovávají a živí spolu svoji nezletilou dceru (dle rodného listu na č. l. 46 soudního spisu je stěžovatelova družka matkou jeho dcery B.). Lze proto důvodně předpokládat, že se na úhradě nákladů společné domácnosti podílí oba dva. Při posuzování poměrů stěžovatele nelze brát v úvahu jeho životní náklady související s provozem domácnosti, dopravního prostředku, výživy nezletilé dcery B. a dalších dvou nezletilých dětí jeho družky v plné výši, nýbrž toliko proporčně. Soud taktéž nevylučuje, že stěžovatel se se svojí družkou dohodl na jiné úpravě úhrady nákladů na společné potřeby. Stěžovatel měl tyto skutečnosti, tj. že žije ve společné domácnosti s družkou, která má vlastní příjem, sdělit městskému soudu a podrobně popsat, jakým způsobem se on sám podílí na úhradě nákladů společného soužití. Soud nemůže zjišťovat tyto skutečnosti z úřední povinnosti, zásada vyšetřovací se neuplatní (srov. rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50).

[33] Není pravda, jak tvrdí stěžovatel v kasační stížnosti, že již před městským soudem uvedl soužití s družkou ve společné domácnosti. V potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových příjmech toliko zmínil péči o děti své družky. Z toho však nelze bez dalšího dovodit, že s družkou a jejími dvěma dětmi žije ve společné domácnosti a už vůbec ne, že má družka vlastní příjem. Stěžovatel se na jedné straně domáhá zohlednění péče o dvě nezletilé děti své družky, na druhé straně nepovažuje za důležité přiznat soužití s družkou ve společné domácnosti a její příjem (resp. podíl na úhradě společných nákladů). Nejvyšší správní soud považuje tento postoj stěžovatele za vnitřně rozporný, nevyvážený, a proto na něj nemůže přistoupit. Ve vztahu k argumentu, „že na družku se soud v potvrzení neptá“, odkazuje soud stěžovatele na část X. potvrzení, nazvanou „Jiné okolnosti, které by mohly mít vliv na osvobození“. Právě v této části se mají uvést všechny další skutečnosti, které mohou mít vliv na rozhodování soudu o přiznání osvobození od soudních poplatků. Podpisem potvrzení stěžovatel stvrdil, že nezamlčel žádné okolnosti, které by mohly mít vliv na rozhodování soudu o jeho žádosti. Toto prohlášení se ukázalo nepravdivým.

[34] Pokud jde o stěžovatelem předložený platební výměr na daň z příjmů fyzických osob za rok 2007, ten pouze prokazuje výši příjmů zahrnutých stěžovatelem do daňového přiznání. V žádném případě se nejedná o absolutní, nezvratný důkaz výše příjmů stěžovatele. Nota bene v dané věci šlo o udržování společné domácnosti s družkou, jež má vlastní příjem a podílí se na nákladech spojených s provozem domácnosti. Ve vztahu k této skutečnosti nemá platební výměr žádnou vypovídací hodnotu.

[35] Úvaha městského soudu o tom, že stěžovatel uvedl nevěrohodné (resp. neúplné) údaje je správná, a nadto výslovně potvrzená též obsahem kasační stížnosti stěžovatele. Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno. Jelikož je splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podmínkou ustanovení zástupce z řad advokátů, městský soud zcela v souladu se zákonem zamítl i tento návrh (shodně rozsudek NSS ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 - 77).

IV.

Závěr a náklady řízení

[36] Nejvyšší správní soud na závěr podotýká, že vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na jeho zastoupení advokátem (viz k tomu detailně rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37).

[37] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je nedůvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Soud přitom neshledal žádnou vadu, k níž by byl povinen přihlédnout i bez návrhu (§ 109 odst. 3 s. ř. s.).

[38] O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá na jejich náhradu právo. Žalovanému žádné náklady nevznikly, a tudíž mu nebyla náhrada nákladů řízení přiznána.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. srpna 2009

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu